

SPRÅKUTVECKLANDE ARBETE FÖR BARN I FÖRSKOLAN

- En kvalitativ studie om hur förskolepersonal arbetar för att stötta barn i deras språkutveckling

Alice Karlstedt

Sofia Magnusson

Akademien för utbildning, kultur och kommunikation
Pedagogik
Självständigt arbete – förskolepedagogiskt område
Grundnivå, 15 hp.

Handledare: Benita Berg

Examinator: Eva Ärlemalm Hagsér

VT 2023

Akademien för utbildning
kultur och kommunikation

SJÄLVSTÄNDIGT ARBETE
PEA098 15 hp
VT 2023

SAMMANFATTNING

Alice Karlstedt
Sofia Magnusson

Språkutvecklande arbete för barn i förskolan

En kvalitativ studie om hur förskolepersonal arbetar för att stötta barn i deras språkutveckling

Language development for children in preschool

A qualitative study of how preschool teachers work to support children in their language development

Årtal: 2023

Antal sidor: 24

Syftet med studien var att utveckla kunskap om hur förskolepersonal stöttar barns språkutveckling oavsett vad barnet har för kommunikativa behov. Den teoretiska utgångspunkten för studien var det sociokulturella perspektivet. Vi använde oss av en kvalitativ forskningsansats där semistrukturerade intervjuer användes som metod. Resultatet visade att förskolepersonal använder olika verktyg för att stötta barns språkutveckling men att det finns vissa utmaningar i det språkutvecklande arbetet. Studiens slutsats är att arbetet med språkutveckling ses som viktigt i förskolans utbildning och det handlar om att se till varje barns individuella behov och förutsättningar. För att kunna möta barns olika kommunikativa behov behöver förskolepersonal inom förskolan få rätt förutsättningar där tid är en viktig aspekt.

Nyckelord: barns språkutveckling, arbetssätt, sociokulturellt perspektiv, förskolepersonal

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning	1
1.2	Uppsatsen disposition	2
2	Bakgrund	2
2.1	Styrdokument	2
2.2	Språkutveckling i förskolan	3
2.3	Kommunikativt stöd	4
2.4	Tidigare forskning	4
2.4.1	Språkutvecklande arbetssätt	4
2.4.2	Högläsning som språkutvecklande arbetssätt	6
2.4.3	Flerspråkiga barns språkutveckling	6
2.5	Teoretisk utgångspunkt	7
2.5.1	Det sociokulturella perspektivet	7
2.5.2	Den proximala utvecklingszonen	8
2.5.3	Scaffolding	8
2.5.4	Mediering	9
3	Metod	9
3.1	Litteratursökning	9
3.2	Metodval	9
3.3	Urval	10
3.4	Procedur	10
3.5	Analysmetod	11
3.6	Etiska överväganden	11
3.7	Kvalitetskriterier	12
4	Resultat	12
4.1	Språkutvecklande arbetssätt	12
4.1.1	Expansivt språk	13
4.1.2	Mindre grupper	13
4.1.3	Högläsning	14
4.1.4	Bildstöd och TAKK	15
4.2	Lär miljös betydelse	16
4.3	Utmaningar med språkutvecklande arbetssätt	17
5	Analys	17
5.1	Analys av förskolepersonalens beskrivningar av språkutvecklande arbetssätt	18
5.2	Analys av förskolepersonalens beskrivningar med svårigheter i arbetet med att stötta barns språkutveckling	19
6	Diskussion	19

6.1 Resultatdiskussion.....	19
6.1.1 Förskolepersonalens arbete med att stötta barnen i språkutvecklingen	20
6.1.2 Utmaningar i arbetet med språkutveckling.....	21
6.2 Metoddiskussion	22
6.3 Slutsats	23
6.4 Pedagogisk relevans	24
6.5 Förslag till fortsatt forskning	24
Referenser.....	
Bilagor	
Bilaga 1 - Missivbrev	
Bilaga 2 - Intervjufrågor	

1 Inledning

Språket kan enligt Svensson (2005) ses som ett hjälpmedel för oss att förstå omvärlden och ett sätt för oss att kunna få perspektiv på det som händer. Språkutvecklingen hänger samman med att barnen ska ges möjlighet att erbjudas kontinuerliga tillfällen för utvecklande diskussioner som låter barn ta del av flera språkliga uttryckssätt vilket kräver ett intresse från de vuxna som arbetar med barnen (Svensson, 2005). Ett expansivt språk är en viktig komponent inom det språkutvecklande arbetet med barnen (Doverborg m.fl., 2019).

Förskolan spelar en stor roll i utvecklandet av barns språk, speciellt för de barn som talar fler än ett språk då förskolan kan vara den första platsen där barnen får ta del av det svenska språket (Svensson, 2012). Flerspråkighet bör ses som en tillgång och det blir förskolepersonalens uppgift att i förskolan arbeta för att barn med flera språk får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål (Fredriksson & Lindgren Eneflo, 2019). Forskning visar att personal i förskolan känner ett stort ansvar över barns språkutveckling och att de medvetet försöker planera undervisningen så att barnen ska kunna interagera med varandra verbalt (Weadman m.fl., 2021). Larsson m.fl. (2020) hävdar att tidsbrist i förskolan påverkar lärares kompetensutveckling och möjligheter till att planera aktiviteter. Även Almegård (2020) konstaterar att förskollärare behöver få mer tid till planering. Almegård (2020) lyfter högläsningen som en språkutvecklande metod och beskriver att förskollärare måste få tid till att kunna planera högläsningen för att den ska ske i ett språkutvecklande syfte.

Språkutveckling har varit ett återkommande innehåll under hela förskollärarytbildningen och ett område som intresserat oss sedan starten. Under vår verksamhetsförlagda utbildning har vi upplevt att förskolepersonal inte alltid vet hur de ska arbeta språkutvecklande med barn som har olika kommunikativa behov, exempelvis med barn i behov av stöd eller flerspråkiga barn. Detta bidrog till vårt intresse för språkutveckling och vi vill i denna studie undersöka hur förskolepersonalen arbetar för att stötta barn i deras språkutveckling. Vi hoppas att denna studie kan bidra till att få ökad kunskap om hur vi inom förskolan kan möta barn på ett rättvist sätt utifrån deras enskilda kommunikativa behov i ett språkutvecklande syfte.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med studien är att utveckla kunskap om hur förskolepersonal stöttar barns språkutveckling i förskolan oavsett vad barnet har för kommunikativa behov. Studiens frågeställningar är:

- Hur beskriver förskolepersonal att de arbetar språkutvecklande med barn i förskolan?
- Vilka utmaningar beskrivs av förskolepersonal när de arbetar med barns språkutveckling?

1.2 Uppsatsen disposition

I denna studie har verksam förskolepersonal medverkat i en intervju som handlar om hur de arbetar för att möta barn i språkutvecklingen i förskolan. I avsnitt två beskrivs studiens bakgrund inom områden som är relevanta kunskapskällor till vår studie. Därefter redogör vi för hur vi gått tillväga för att samla in tidigare forskning och sedan presenteras den forskning som vi bedömt som relevant för denna studie. I avsnitt två skriver vi även fram den teoretiska utgångspunkt och de centrala begrepp som vi valt att använda oss av. I avsnitt tre beskrivs den metod vi använt för att samla in data till studien, där vi även ger en djupare beskrivning av litteratursökning, metodval, urval, procedur, analysmetod, etiska överväganden och kvalitetskriterier. I avsnitt fyra presenteras resultaten av studien. Avsnitt fem innefattar analys av studiens resultat i relation till det sociokulturella perspektivet som vi valt att utgå från i studien. I avsnitt sex diskuteras studiens resultat i relation till den tidigare forskningen som vi bedömt som relevant till denna studie.

2 Bakgrund

Under detta avsnitt presenteras bakgrunden utifrån *styrdokument, litteratur, tidigare forskning* följt av den *teoretiska utgångspunkt* som är relevant för vår studie.

2.1 Styrdokument

Enligt *Läroplan för förskolan, Lpfö18* (Skolverket, 2018) ansvarar förskollärare för att barnen får möjlighet att utmanas och stimuleras i sin språkutveckling samt att förskollärare ska uppmuntra barnens intresse att kommunicera på flera olika sätt. Det beskrivs även i *Lpfö18* (Skolverket, 2018) att barnen ska få ta del av en stimulerande miljö genom metoder som högläsning samt att prata om texter och litteratur, genom detta får barnen då förutsättningar till att utveckla sitt språk. Enligt *Lpfö18* (Skolverket, 2018) ska utbildningen på förskolan även anpassas efter barnens olika behov och förutsättningar. Även i skollagen (SFS: 2010:800, kap. 8 § 9) står det att barn som av olika skäl behöver särskilt stöd för sin utveckling ska få det stöd som behövs. I *Lpfö18* (Skolverket, 2018) står det att barn som har annat modersmål än svenska ska ges möjlighet att utveckla alla språk parallellt med varandra. Detta är även någonting som lyfts i skollagen (SFS 2010:800, kap. 8 §10) där det beskrivs att förskolan ska ge barn med annat modersmål än svenska möjlighet att utveckla både det svenska språket och modersmålet. Enligt *Lpfö18* (Skolverket, 2018) så är språket, lärandet och identitetsutveckling aspekter som är kopplade till varandra, och därför är det viktigt att uppmuntra barnens språkutveckling i det svenska språket genom uppmuntran att

kommunicera på olika sätt. Barnen ska även ges möjligheter att ta del av högläsning och tillhörande samtal om boken. Förskolans utbildning har även ansvar för att barnen får möjlighet till att tänka, lära samt kommunicera i olika sammanhang. Detta för att i framtiden kunna anamma de kunskaper som krävs för att anpassa sig efter vårt samhälle, vilket bland annat innefattar kommunikation och samarbete (Skolverket, 2018).

2.2 Språkutveckling i förskolan

Doverborg m.fl. (2019) beskriver att de centrala delarna gällande språk och kommunikation handlar om att uttrycka sig, lyssna, förstå andra, förstå symboler, argumentera samt tolka bilder och text. Dessa komponenter är viktiga för att kunna kommunicera och är någonting som barnen måste bemästra för att klara av vardagen i förskolan och skolan (Doverborg m.fl., 2019). Språkutveckling i förskolan kan enligt Engdahl och Ärlemalm-Hagsér (2020) ses som en meningsskapande process som sker i vardagen mellan barn-barn eller barn-vuxen. Kommunikation kan ske både verbalt och icke verbalt samtidigt som det kan innefatta bland annat gester, kroppsspråk och rörelser. Det är förskollärarnas uppgift att kunna bemöta varje barn utifrån deras enskilda kommunikativa behov så att en relation kan formas utifrån detta (Engdahl & Ärlemalm-Hagsér, 2020). Det är enligt Doverborg m.fl. (2019) viktigt att använda sig av ett expansivt språk för barnens språkutveckling. Ett expansivt språk är ett språk som inte är kopplat till här-och-nu-situation utan det är ett utåtriktat språk som gör att vi kan kommunicera i olika situationer. Det handlar om att benämna vad någonting är, exempelvis “den röda bilen ska ligga i den gula lådan” i stället för att säga “den ska ligga där” och peka. Att använda sig av ett så kallat lokalt språk, ett språk som endast är kopplat till här-och-nu begränsas då till den aktuella situationen (Doverborg m.fl. 2019).

Lindö (2009) hävdar att ju tidigare flerspråkiga barn får tillgång till att lära sig ett andraspråk desto större chans har barnen att kunna använda sig obehindrat av sitt andraspråk i vuxen ålder. Detta i sin tur innebär att barnens tid i förskolan i ett språkutvecklande syfte blir enormt viktig. Här blir förskolepersonalen ansvariga för att kunna möta dessa barn på ett professionellt sätt för att kunna förstå och stödja barnen som kräver det (Lindö, 2009). Liknande beskrivning framhålls av Engdahl och Ärlemalm-Hagsér (2020) som skriver att barn som pratar flera olika språk kräver kompetent förskolepersonal som kan arbeta medvetet med språkutveckling som innefattar alla barn. Detta innebär bland annat att flerspråkiga barn bör uppmuntras att använda både sitt modersmål och det svenska språket i förskolan (Engdahl & Ärlemalm-Hagsér, 2020).

Barns förutsättningar för lärande och utveckling ser enligt Engdahl och Ärlemalm-Hagsér (2020) olika ut och arbetslaget har som uppgift att erbjuda barnen ett varierat innehåll. När barn får tillgång till flera olika uttrycksmedel kan barnen få starkare

upplevelser och erfarenheter. Genom bokläsning får barnen chans att erövra nya begrepp i nya sammanhang (Engdahl & Ärlemalm-Hagsér, 2020). Även Lindö (2018) hävdar att högläsningen och berättandet som sker i anslutning till detta är viktiga faktorer för barnen när de ska utveckla sin språk- och begreppsuppfattning. Engdahl och Ärlemalm-Hagsér (2020) skriver att en medvetenhet hos förskollärarna vid högläsning, om hur de ska agera i samspelet med barnet har betydelse för vad barnet uppfattar av den saga de tar del av. Bokläsning bidrar till att barnen får ett intresse för böcker vilket bidrar till att de vill ställa frågor om bilderna och bokens innehåll. Detta har en betydelse för hur barnens ordförråd utvecklas och går från passivt till aktivt, vilket innebär att barnen går från att endast förstå språket till att kunna tala det. Genom bokläsningen och dess tillhörande samtal får barnen möjlighet att prova att använda ord i nya kontexter. Ett intresse för högläsning och böcker innebär även att barnen själva och i samspel med andra barn kan samtala utifrån bilder och innehåll som finns i böckerna (Engdahl & Ärlemalm-Hagsér, 2020).

2.3 Kommunikativt stöd

Specialpedagogiska skolmyndigheten (2022) beskriver AKK, vilket är ett samlingsnamn för olika sätt att kommunicera och står för Alternativ och Kompletterande Kommunikation. Detta kan exempelvis vara bildstöd, vilket är ett verktyg som finns för att komplettera språket utifrån individens enskilda behov (Specialpedagogiska skolmyndigheten, 2020). AKK innefattar även TAKK vilket beskrivs som Tecken som Alternativ och Kompletterande Kommunikation som är ett komplement till talet (Specialpedagogiska skolmyndigheten, 2023). TAKK kan enligt Tonér (2016) även ses vara ett hjälpmedel för barn med annat språk än svenska som modersmål att utveckla det svenska språket. Detta då TAKK underlättar kommunikationen med barn där det inte finns ett gemensamt språk (Tonér, 2016).

2.4 Tidigare forskning

I denna del presenteras tidigare forskning. Forskningen delas in under rubrikerna *språkutvecklande arbetssätt, högläsning som språkutvecklande arbetssätt och flerspråkiga barns språkutveckling*. Refereegranskad forskning inom AKK, främst om TAKK och bildstöd, var begränsad vilket gjorde det svårt för oss att få tag i relevant forskning inom det området till vårt arbete.

2.4.1 Språkutvecklande arbetssätt

Forskning visar att det finns olika arbetssätt för att stödja barns språkutveckling (Björk-Willen m.fl., 2018; Mihai, 2021; Norling, 2019; & Weadman m.fl., 2021). I en intervjustudie utförd av Norling (2019) framkommer det att förskollärare anser att det är viktigt att beakta ansiktsuttryck, gester, begreppsutveckling samt ett varierat språk när det kommer till språkutveckling hos barn. Liknande resultat återfinns i Mihais (2021) studie, där viktiga delar i att skapa en förståelse hos barnen vid högläsning

beskrivs vara att använda gester tillsammans med att verbalt förklara innebörden av det aktuella ordet.

Samlingar används som en metod för att skapa möjlighet för barnen att utveckla sitt språk samt för att uttrycka sina åsikter (Norling, 2019). Liknande visar ett annat resultat att arbete i mindre grupper är en användbar metod som används för att stötta barns språkutveckling, då detta kan öppna upp för möjligheter till samspel och diskussioner (Brodin & Renblad, 2020; Norling, 2019). I linje med detta beskriver Eriksson Bergström (2013) att den fysiska miljön har betydelse för vilka möjligheter barn har till socialt samspel och lek. Eriksson Bergström (2013) hävdar att leken och miljöns handlingserbjudanden kan öppna upp för kommunikation mellan barnen, där de får möjlighet att diskutera betydelsefulla aspekter inom sin lek.

Vardagliga situationer som påklädning och matsituation är värdefulla för barns språkutveckling (Norling, 2019). Dessa situationer ses som väsentliga för att förskolepersonal och barn kan samspela, även om barnen inte har ett verbalt språk så kan förskolepersonal arbeta med att benämna vad de gör, vilket kan leda till att barnen så småningom erövrar begrepp själva (Norling, 2019). Upprepning är en del av ett viktigt tillvägagångssätt för barnen att lära sig nya begrepp inom språkutvecklingen (Björk-Willén m.fl., 2018; Norling, 2015). Björk-Willén m.fl. (2018) konstaterar även att upprepning kan ske både verbalt och icke-verbalt. Det framhålls även att det är viktigt att låta barnen själva få försöka hitta de rätta orden och få använda dem i olika sammanhang för att kunna skapa sig en egen uppfattning om ordets rätta användande, där förskolepersonal kan finnas med för att stötta barnen (Björk-Willén, 2018).

Björk-Willén m.fl. (2018) konstaterar att det krävs kompetent förskolepersonal för att kunna fånga spontana språkutvecklande undervisningssekvenser, där de kan utmana barnet och anpassa innehållet utifrån situationen. I linje med detta visar resultatet i Weadmans m.fl. (2021) intervjustudie att personalen i förskolan använder sig av en medvetenhet vid utformandet av aktiviteter för att skapa förutsättningar för barnen att verbalt interagera med varandra. På detta sätt får barnen möjlighet att tillsammans leka och träna på sitt verbala språk. Resultatet visar även att förskolepersonal använder sig av en strategi där de inte på något vis tillrättavisar barnet om de säger ett ord som är fel, utan istället väljer de att enbart benämna det korrekta ordet.

Flera studier visar att förskolepersonal använder olika typer av kommunikativt stöd för att förstärka kommunikationen med barnen (Binger & Light; 2006; Norling, 2015; Trudeau m.fl., 2003). Forskning visar även att det finns många förskolebarn som är i behov av AKK, och att den typ av AKK som används flitigast är bildstöd (Binger & Light, 2006). I linje med detta visar ett annat resultat att bildstöd även kan vara ett användbart stöd i samband med bokläsning för att fördjupa barnens förståelse för bokens innehåll

(Trudeau m.fl., 2003). Stödtecken är ett annat typ av stöd som förskolepersonal använder sig av för att stötta kommunikationen med barnen vilket även kan ses som ett gemensamt språk oavsett barnets förutsättningar, stödtecken kan även bidra till att öka barns delaktighet (Norling, 2015).

2.4.2 Högläsning som språkutvecklande arbetssätt

Tidigare forskning visar att högläsning är ett bra verktyg för att stödja barns språkutveckling (Brodin & Renblad, 2020; Mihai, 2021; Svensson, 2012, Weadman m.fl., 2021). En användbar strategi som framkom var att samtala om bokens innehåll för att öppna upp för samtal (Brodin & Renblad, 2020; Svensson, 2012; Weadman m.fl., 2021). Att välja böcker efter vad barnen visar intresse för är även en strategi som kan främja barns språkutveckling (Brodin & Renblad, 2020; Svensson, 2012). Resultatet av Brodin och Renblads (2020) enkätstudie, där 23 förskoleenheter deltog genom att svara på två enkäter under år 2012 och 2013, visar att förskolepersonalens arbete med högläsningen i förskolan bidrog till att barnen själva kunde börja berätta historier.

Högläsning kan vara ett sätt för barnen att utveckla ordförrådet men det kan också begränsa språkutvecklingen (Svensson, 2012). Svensson (2012) skriver om förskollärares förhållningssätt till bokläsningen, och menar att förhållningssättet har en betydande roll för vad barnen lär sig. Det handlar om att välja böcker som barnen finner intressanta, skapa utrymme för diskussion och inte enbart läsa boken från pärm till pärm då detta är aspekter som kan få barnen att uppfatta boken som ointressant vilket inte gynnar barnens språkutveckling. Barnens språkutveckling kan gynnas genom att skapa en tillåtande miljö där deras tankar och åsikter ses som värdefulla oavsett vilket sätt de uttrycker sig på (Svensson, 2012). Vidare konstaterar Svensson (2012) att antalet böcker som förskollärare läser för barnen är inte det som är viktigt, utan det är samspelet och barnens resonemang under läsningen som har betydelse. I linje med detta framhåller Norling (2015) att bokläsning ger möjlighet att använda svåra ord tillsammans med barnen, och att förskolepersonal inte bör arbeta med att byta ut de svåra orden mot någonting som de redan förstår. I stället kan man läsa boken flera gånger och förklara vad ordet betyder, och tillslut kommer barnen ha lärt sig det (Norling, 2015).

2.4.3 Flerspråkiga barns språkutveckling

Svensson (2012) belyser att det krävs en medvetenhet hos förskollärare för att stötta flerspråkiga barn i både det svenska språket och modersmålet. Det är viktigt med förskollärare som kan välja aktiviteter som bidrar till en språklig nyfikenhet när barnen själva inte kan utforska språket (Svensson, 2012). Forskning visar även att förskolepersonal anser det som viktigt att visa intresse för barnens olika språk, och att det finns olika strategier i arbetet med att stimulera barnens flerspråkighet (Fredriksson & Lindgren Eneflo, 2019). Studiens resultat visar att det är fördelaktigt med material

som tillåter barnen att ta del av sitt modersmål när förskolepersonalen själva inte kan tillgodose barnens olika språk verbalt (Fredriksson & Lindgren Eneflo, 2019). I liknelse med detta belyser Svensson (2012) att ett språkstimulerande arbetssätt handlar om att ställa frågor, upprepa och bekräfta det barnen säger vilket kan bidra till en språkutveckling. Forskning visar även att användandet av semiotiska resurser, vilket innebär att gestalta med sin egen kropp i samspel med sitt verbala språk, kan ge flerspråkiga barn en fördjupad förståelse för det innehåll som presenteras (Björk-Willén m.fl., 2018). Ett arbetssätt där förskolepersonal inte ställer nyfikna frågor, där de ger verbala tillsägelser när barnet säger någonting fel, eller begränsar samtalen med att endast svara ”ja” eller ”nej” på barnens frågor ger i stället motsatt effekt och begränsar språkutvecklingen (Svensson, 2012). Dock visar forskning (Fredriksson & Lindgren Eneflo, 2019) även att förskolepersonal kan uppleva svårigheter i arbetet med flerspråkiga barn, främst när det finns flera olika språk i samma barngrupp, då förskolepersonalen själva inte kan prata eller förstå barnens modersmål. Däremot framkommer det att förskolepersonal ofta försöker lära sig enstaka ord på barnens modersmål men även där finns en osäkerhet kring att använda dessa ord då det finns en rädsla att använda orden på ett felaktigt sätt (Fredriksson & Lindgren Eneflo, 2019).

2.5 Teoretisk utgångspunkt

Vår studie tar stöd i det sociokulturella perspektivet. Den teoretiska utgångspunkten presenteras under följande rubriker: *det sociokulturella perspektivet*, *den proximala utvecklingszonen*, *scaffolding* samt *mediering*. Rubrikerna som presenteras är även de centrala begreppen från det sociokulturella perspektivet som vi valt att inkludera. Det sociokulturella perspektivet är relevant för vår studie eftersom detta perspektiv innebär att språk och tänkande är grunden för samspel mellan människor.

2.5.1 Det sociokulturella perspektivet

Enligt Säljö (2014) handlar det sociokulturella perspektivet om att vi föds in i sociala sammanhang och utvecklas i samspel med andra individer och tillsammans bildar vi en uppfattning om hur världen fungerar. Kunskap konstrueras hos varje enskild individ i samspel med andra. Vidare beskriver Säljö (2014) att barnet kan ses som en lärling som är i behov av stöd från en vuxen för att lära sig regler när det kommer till samspel, kommunikation och att lära sig benämna objekt. Barnet söker direkt en social kontakt med människor i sin omvärld och språket finns för att kunna bevara samt utveckla kommunikationen (Säljö, 2014). Då barnet redan från födseln är en social individ beskriver Vygotskij (2001) att en social interaktion behöver ske för att barnet ska få chans att utveckla sitt språk och tänkande. Kommunikationen är enligt Säljö (2014) en viktig aspekt för att människor ska kunna samspela, då det verbala språket inte begränsar oss till här-och-nu situationer som exempelvis pekningar kan göra, utan språket hjälper oss att kunna beskriva hela vår omvärld oberoende av vilken situation vi befinner oss i. Språket är länken mellan omgivningen och barnet. Det är genom

kommunikation som barnet blir delaktigt i vad som sker runt omkring, och barnet tänker med och genom de språkliga verktyg de fått med sig i samspel med andra människor (Säljö, 2014).

Utifrån det sociokulturella perspektivet påverkar bland annat religion, fysiska miljön och relationer hur människor tänker och vilken uppfattning de får om sin omvärld (Säljö, 2014). Vidare beskriver Säljö (2014) att kultur, sociala faktorer och språk är avgörande för tänkandet och lärandet och att de biologiska faktorerna inte har lika stor påverkan på utvecklingen. När ett barn utvecklar sitt språk blir detta ett hjälpmedel för att kunna vara delaktig i olika interaktioner (Säljö, 2014). Jaget existerar endast genom förhållandet till andra människor, människor skapar mening tillsammans och det är någonting som sker i dialog med andra individer. Förståelse uppstår i ett samspel med andra, antingen röster eller texter som läses eller lyssnas på (Vygotskij, 2001).

2.5.2 Den proximala utvecklingszonen

Vygotskij (1978) beskriver den proximala utvecklingszonen genom att redogöra för att vi inte bör begränsa oss till förutbestämda nivåer av kunskap, då detta inte kan leda till synliggörande av utvecklingsprocessen i relation till lärandemöjligheter. Den proximala utvecklingszonen handlar om avståndet mellan barnets kunskaper här och nu och barnets potentiella utvecklingsmöjligheter som denne kan nå med hjälp av en mer erfaren person. Vygotskij (1978) hävdar att det innebär att vi bör rikta blicken framåt och se vad det finns för utvecklingsmöjligheter, i stället för att blicka tillbaka mot vad barnet redan har åstadkommit. För att kunna utmana barnen i den proximala utvecklingszonen bör vuxna skaffa sig kunskap om vad barnet kan här och nu, för att sedan kunna anpassa de framtida utvecklingsmöjligheterna för barnet. Enligt Vygotskij (1978) innebär den proximala utvecklingszonen att det barnet kan göra med stöttning av någon idag, kan barnet göra på egen hand imorgon.

2.5.3 Scaffolding

Säljö (2014) redogör för begreppet kommunikativa stöttor som relateras till scaffolding inom det sociokulturella perspektivet. De kommunikativa stöttorna är mer erfarna personer som finns som ett stöd för barnet, där stöttorna finns som ett stöd för barnen i olika situationer. I en sådan situation bryter stöttorna ner det som barnet behöver hjälp med i mindre bitar, för att sedan vara ett stöd under hela vägens gång. Säljö (2014) förtydligar de kommunikativa stöttorna genom att likna dem vid vägräcken som hjälper till att hålla barnen på vägen genom att finnas med och guida dem under resans gång. Genom att en mer erfaren person stöttar den mindre erfarna öppnas möjligheter för att den mindre erfarna personen kan få en helhetsbild över situationen, samtidigt som personen kan få hjälp i hur den ska agera och handla i den aktuella situationen (Säljö, 2014).

2.5.4 Mediering

Begreppet mediering innebär att fysiska ting, men även språkliga redskap finns med som ett stöd för människan (Säljö, 2014). Stödet hjälper till att förmedla den verklighet som vi befinner oss i och vi människor använder oss av dessa olika redskap för att hantera vår omvärld. Det handlar om hur vi interagerar med olika slags artefakter och använder oss av dessa för att kunna bemästra olika problem och situationer. Vi människor använder oss av dessa fysiska ting och andra intellektuella hjälpmedel för att kunna tänka. Vidare beskriver Säljö (2014) att det mest väsentliga verktyget inom mediering är språket. Genom att vi använder oss av språket för att uttrycka och ta emot erfarenheter, kan detta ses som ett medierande verktyg för att vi ska kunna samspela.

3 Metod

I följande avsnitt presenteras studiens *litteratursökning* följt av *metodval*. Därefter presenteras *urval*, sedan presenteras studiens *analysmetod* och *procedur* följt av *etiska överväganden*. Slutligen presenteras studiens *kvalitetskriterier*.

3.1 Litteratursökning

För att söka relevant forskning till denna studie har vi använt oss av databaserna SwePub, Primo, Eric EBSCOhost och Education Resarch Complete. I SwePub och Primo användes sökorden språkundervisning*, förskola*, språkutveckling*, högläsning* och AKK. I databaserna Eric EBSCOhost och Education Resarch Complete användes sökorden AAC, preschool*, children*, augmentative and alternative communication* samt language development*. Dessa sökord har använts i olika kombinationer med varandra för att få fram så specifik forskning som möjligt. För att underlätta ytterligare vid litteratursökningen valde vi att göra en inställning i databaserna så att vi endast fick upp forskning som är markerat med PeerReviewed.

Genom att ta inspiration från relevanta artiklar och tidigare studentuppsatser referenslistor har vi genom Diva tagit del av ytterligare forskning inom vårt fokusområde som är språkutveckling. Vi valde att begränsa oss till forskning som är utgiven efter år 2000 då vi vill kunna relatera forskningen till förskolans läroplan där språkutveckling är ett område som berörs.

3.2 Metodval

Vår studie syftade till att fördjupa våra kunskaper om hur förskolepersonal arbetar språkutvecklande med barn i förskolan, vi har därför valt att utgå från en kvalitativ forskningsansats. Denscombe (2018) skriver att den kvalitativa metoden handlar om att samla in data via ord som på något sätt spelas in och sedan skrivs ner, exempelvis transkribering, vilket vi ansåg vara mer passande för denna studie till skillnad från den kvantitativa metoden som beskrivs vara mer inriktad mot att mäta information med

siffror. Vi ville i vår studie samla information om hur förskolepersonal beskriver att de arbetar med språkutveckling med barn i förskolan, därför valde vi att använda oss av intervjuer som metod. Vi har valt att utforma våra intervjuer som semistrukturerade vilket betyder att vi under intervjuerna har utgått från förbestämda frågor som är kopplade till våra frågeställningar, samtidigt som det gav oss möjlighet till att ställa följdfrågor (Denscombe, 2018). Vi valde att använda oss av semistrukturerade intervjuer då vi ansåg att denna metod var mest relevant för studiens syfte och frågeställningar då vi från ett objektivet perspektiv intresserade oss för respondentens arbete med språkutveckling.

3.3 Urval

Vi valde att utgå från bekvämlighetsurvalet vilket innebar att vi tillfrågade rektorer och förskolepersonal som fanns i samma kommun, men på olika förskolor, om de ville delta på en intervju (Denscombe, 2018). Vi valde att intervjua både verksamma förskollärare och barnskötare eftersom vi i vår studie intresserar oss för hur förskolepersonal arbetar språkutvecklande med barn i förskolan och för att få en helhetsbild över deras syn på språkutveckling. Vår grundläggande planering innefattade att intervjua fyra förskollärare och fyra barnskötare, dock upplevde vi att det var betydligt svårare att få kontakt med barnskötare än förskollärare som var intresserade av att ställa upp på en intervju. Detta resulterade i att vi intervjuade sex stycken förskollärare och två barnskötare. För att respondenterna ska förbli anonyma kommer förskolepersonalen i följande delar kallas för F1, F2, F3, F4, F5, F6, F7 och F8.

3.4 Procedur

Studien inleddes med att formulera ett missivbrev (se bilaga 1). Därefter kontaktades rektorer via mejl för att få tag på förskolepersonal som eventuellt var intresserade av att ställa upp på en intervju. Vi valde även att personligen kontakta förskolepersonal som arbetar på våra övningsförskolor där vi utförde vår verksamhetsförlagda utbildning via mejl och Messenger. Vi bifogade missivbrevet till samtliga samt frågade informanterna om de hade tagit del av det innan varje intervju. För att skapa relevanta intervjufrågor utgick vi från de frågeställningar som vi utformat till denna studie. Då vi valde att använda oss av semistrukturerade intervjuer som metod beaktade vi även det när vi utformade frågorna, då vi gärna såg att frågorna skulle öppna upp för diskussion. För att möjliggöra för detta ytterligare förberedde vi följdfrågor till fyra av de bestämda intervjufrågorna. Följdfrågorna fanns inte nedskrivna utan var endast till som ett stöd för oss under genomförandet av intervjuerna, i syfte att få informanterna att berätta mer information om en fråga om vi uppfattade att deras ursprungliga svar inte gav oss tillräckligt med information. Dessa följdfrågor användes under samtliga intervjuer och vi valde att inte delge informanterna några intervjufrågor i förväg. Intervjuerna skedde på informanternas arbetsplats och spelades in på en av våra telefoner, vilket samtliga informanter godkände. Intervjuerna tog mellan 15-40 minuter. När vi gjort intervjuerna

valde vi att transkribera dem samma dag, vi delade även upp arbetet med transkriberingen så att vi fick fyra inspelade intervjuer var. Vi lyssnade noga på hela inspelningarna och skrev ner allt som sades i ett dokument för att inte gå miste om någonting. I transkriberingen valde vi att ordagrant anteckna det som sades för att få in så korrekt information som möjligt. Vi diskuterade inte innan hur vi trodde att informanterna skulle svara på intervjufrågorna utan vi har intervjuat förskolepersonalen med en nyfikenhet kring hur de arbetar utan att lägga någon värdering i det.

3.5 Analyismetod

Vi delade upp arbetet med att transkribera intervjuerna så att vi fick fyra var att arbeta med. Vi valde att skriva ner allt som sades i intervjuerna i ett dokument för att få en helhetsuppfattning om innehållet. Denscombe (2018) beskriver att transkribering av datamaterial är fördelaktigt för att inte glömma bort viktiga aspekter som vi annars skulle kunna missa. Detta möjliggjorde även för att vi kunde återvända till varje intervju under hela studiens gång. När vi var klara med transkriberingarna gick vi tillsammans igenom texterna i dokumenten. Vi använde oss sedan av en tematisk analys vilket Denscombe (2018) beskriver handlar om att urskilja olika teman för att sedan kunna identifiera mönster som framkommer. Genom en tematisk analys kan likheter och skillnader i det insamlade datamaterialet synliggöras (Denscombe, 2018). Vi valde att färgkoda begrepp som var återkommande och relevanta utifrån våra frågeställningar vilket sedan jämfördes med varandra för att synliggöra likheter och skillnader. Begreppen som var återkommande var expansivt språk, högläsning, grupper, bildstöd, TAKK, miljö och utmaningar. Utifrån dessa begrepp bildades tre teman med tillhörande underrubriker.

3.6 Etiska överväganden

I studien har vi beaktat forskningsetiska riktlinjer (Vetenskapsrådet, 2017). Eldén (2020) beskriver att de fyra forskningsetiska principerna är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Informationskravet berörs genom att vi skrev ett missivbrev som vi bifogade i mejlet om förfrågan till intervju för att personerna i fråga direkt ska kunna se vad vi vill få ut av deras deltagande samt hur informationen kommer att hanteras. I missivbrevet fanns även information om att intervjun är frivillig och att de när som helst under intervjun kan välja att avbryta. Det fanns även information om att de som väljer att delta är helt anonyma, och att vi varken kommer att nämna namn, förskola eller kommun. Vi informerade även muntligt om att det är möjligt att avbryta sin medverkan under hela arbetets gång. Genom att deltagarna fick ta del av denna information berörs samtyckeskravet (Eldén, 2020). Efter att intervjuerna transkriberats raderade vi det inspelade materialet för att obehöriga inte skulle kunna komma åt informationen vilket kan kopplas till konfidentialitetskravet (Eldén, 2020). Det insamlade datamaterialet har endast använts till denna specifika

studie och det är endast vi som skriver arbetet som har tagit del av informationen vilket berör nyttjandekravet (Eldén, 2020).

3.7 Kvalitetskriterier

Vi har valt att diskutera studiens kvalitet utifrån följande kriterier: trovärdighet, pålitlighet och överförbarhet (Denscombe, 2018). Studiens trovärdighet beaktades genom att vi följde de forskningsetiska principerna, bifogade intervjufrågorna (se bilaga 2) för att arbetet ska bli så transparent som möjligt samt att vi inte lade in egna tolkningar i transkriberingen av intervjuerna utan vi antecknade exakt det som sades. Studiens pålitlighet beaktades genom att vi under studiens gång har antecknat varje steg i processen och hur vi har gått till väga för att genomföra de olika steg som inkluderas i studien. Överförbarhet skriver Denscombe (2018) handlar om den information man tillhandahåller läsaren om den specifika studien för att kunna avgöra om resultatet kan tillämpas i andra liknande situationer. I vårt fall valde vi att intervjua både barnskötare och förskollärare som arbetar på både yngre- och äldre barns avdelning och att studien har skett i en förskolekontext där sex förskollärare och två barnskötare deltog. Detta innebär att vårt resultat kan säga något om dessa förskolor och dessa förskolepersonals språkutvecklande arbete, vilket är vår studies överförbarhet.

4 Resultat

Under det här avsnittet presenteras resultatet. Resultatet innehåller sju teman: språkutvecklande arbetssätt, expansivt språk, mindre grupper, högläsning, tydliggörande kommunikation, lärmiljöns betydelse samt utmaningar med språkutvecklande arbetssätt.

4.1 Språkutvecklande arbetssätt

Resultatet visar att det finns en samstämmighet bland förskolepersonalen att det är viktigt att arbeta med språkutveckling och att de ser det som en naturlig del i vardagen i förskolan. I intervjuerna framkommer att det är extra viktigt att arbeta med språket med de yngsta barnen då de flesta barnen inte har ett talat språk när de börjar i förskolan, och därför blir det viktigt att börja vid tidig ålder. Förskolepersonalen lyfter att det är väsentligt att utgå från det individuella barnet när det kommer till arbetet med språkutveckling för att kunna ge alla de verktyg de behöver för att kunna utvecklas i sin kommunikation. I resultatet framkommer det även att barn kan vilja kommunicera på olika sätt och att det är förskolepersonalens ansvar att vara lyhörda för barnens olika kommunikationssätt, och att se till att det sker på ett lustfyllt sätt.

Så barnen måste ju ha en lust att vilja kommunicera för annars kommer dom ju inte vilja lära sig heller, så man får hitta olika sätt alltså det kan ju vara genom musik eller drama eller oavsett vad det är så får man hitta, vi får vara lyhörda inför barns kommunikation.
(F4)

Vidare betonar förskolepersonalen att arbetet med språkutveckling är extra viktigt för de barnen som är flerspråkiga, bland annat för att de ska få möjlighet till att utveckla alla deras språk i förskolan.

Att arbeta just med språket blir ju extra viktigt för oss, både att lyfta barnens, alla barnens språk, och ge barnen möjlighet att utveckla både det svenska språket och det språket som de pratar hemma. (F1)

Det lyfts fram att många barn i olika åldrar som skolas in inte har något svenskt språk över huvud taget och att arbetet med språkutveckling då blir av ännu större vikt, men även att det står i läroplanen att barn med annat modersmål än svenska har rätt till att utveckla båda språken.

4.1.1 Expansivt språk

I resultatet framkommer att förskolepersonalen sätter ord på allt de gör och säger när de pratar med barnen. Förskolepersonalen upprepar ofta det barnen säger, antingen samma ord tillbaka eller om barnet har uttalat någonting "fel" så säger de "rätt" ord tillbaka. Resultatet visar även att arbetet med yngre barn handlar om att förtydliga allt de gör och säger, bland annat genom upprepning då många av de små barnen inte har det verbala språket. Intervjuszvaren visar att tillfällena när förskolepersonal kan vara med endast ett barn kan ses som viktiga, och att man i de situationerna kan samtala om allt som de gör.

Och en sak som jag brukar göra som jag brukar kalla för ord-duscha, alltså benämner allting som vi gör, när jag tar ner den gröna sångpåsen, så säger jag "nu tar jag ner den gröna sångpåsen från hyllan", lite överdrivet. Verkligen uttrycker allt. "Nu tar jag en blöja ur din låda". (F2)

Vidare redogör förskolepersonalen för att det expansiva språket är användbart i arbetet med flerspråkiga barn. Att exempelvis lära sig vad de olika frukterna heter på barns olika språk och sedan benämna det vid samlingar beskrivs som en effektiv metod för att tydliggöra olika ord. Förskolepersonalen nämner även att de använder rim och ramsor som en språkutvecklande metod för alla barn. Ett annat verktyg som beskrivs som användbart med barn som är flerspråkiga är pennor som kan översätta till olika språk.

4.1.2 Mindre grupper

Intervjuszvaren visar att förskolepersonalen brukar arbeta med att dela in barnen i mindre grupper för att möjliggöra arbetet med språkutvecklingen ytterligare. Resultatet visar att ett sätt att arbeta med mindre grupper är att ha samma barn i samma grupper varje dag, denna metod bidrar till att förskolepersonalen kan lära känna barnen i sin

grupp på ett djupare plan. Detta i sin tur bidrar till att de får kännedom om vad dessa barn intresserar sig för här och nu, och vad de är intresserade av att prata om vilket öppnar upp för möjligheter att utforma arbetet med språkutvecklingen efter barnens intressen.

Man lär känna barnen på ett helt annat sätt vilket gör att jag vet exakt vad barnen tycker om att göra och vad dom har för intressen så jag kan fråga, vi kan samtala om det jag vet att barnen vill prata om, vilket jag tror gör att, barnen tycker det är roligt att prata, alltså dom vill liksom föra sin talan, dom vill berätta, dom vill ställa frågor, liksom diskutera för att dom tycker det är kul att prata om det vi pratar om. (F4)

Det framkommer i intervjuvaren att de mindre grupperna möjliggör att kunna dela in barnen efter intressen men även efter barn som har samma modersmål. Detta bidrar till att förskolepersonalen kan utforma innehåll som gör att barnen blir intresserade och vill samtala om det, och att de kan använda både barnens modersmål och svenskan parallellt med varandra. Resultatet visar även ett annat arbetssätt, där förskolepersonalen har delat in grupperna efter ålder vilket det finns både för- och nackdelar med. På det sättet kan de äldre barnen samtala med varandra men att de yngre barnen då inte får någon hjälp med språket.

4.1.3 Högläsning

Det finns en samstämmighet hos förskolepersonalen att högläsningen är väldigt viktig i ett språkutvecklande syfte och att det är någonting som de alla använder sig av.

Förskolepersonalen förklarar att om högläsningen har ett språkutvecklande syfte så läser de inte boken från pärm till pärm, utan istället har de ett samtal om bokens innehåll och bilder för att kunna utmana barnen. Det framkommer även att böcker inte ska vara någonting som barnen måste vara rädda om, utan de måste få klämma och känna på böckerna för att kunna lära sig hantera böcker och tycka att det är kul.

Förskolepersonalen hävdar att det är viktigt att göra barnen delaktiga i bokläsningen och ställa frågor så att det blir ett samspel. Resultatet visar också att förskolepersonalen gärna vill att barnen får vara delaktiga under högläsningen, de vill att barnen är aktiva, pratar samt ställer frågor hellre än att använda högläsningen i syfte där barnen ska vara tysta och slappna av.

Vi har en mall med exempel på frågor att ställa vid bokläsning så sitter den i korridoren där vi har vårt bibliotek och hallen, så att alla kan känna att de här frågorna ska jag ställa när vi läser en bok. Mer syfte är väl att barnen ska prata vid boken, för vi vill inte ha tysta barn så de ska få prata. (F4)

En annan typ av läsning som framkommer i intervjuvaren är flanosagor.

Förskolepersonalen hävdar att flanosagor blir ett berättande mer än vad det blir läsning,

vilket gynnar språkutvecklingen och gör barnen delaktiga på ett annat sätt i själva berättandet.

Det tycker jag är ett gammalt material som är ett väldigt bra material fortfarande. Och dom fascinerar mycket av det, mycket kanske mera att man lockar barn som egentligen inte har ork och engagemang för att sitta och läsa böcker, de blir mer intresserad när man pratar sagan och gör den på flanograf. (F3)

Resultatet visar att digital bokläsning kan vara extra språkutvecklande för de flerspråkiga barnen och ett verktyg för de barnen att få kunna höra och se sitt modersmål. Det framkommer att förskolepersonalen brukar låta de flerspråkiga barnen lyssna på en saga på sitt hemspråk tillsammans med en vuxen som finns med och benämner olika ord på svenska och sedan pratar de om innehållet. De beskriver att på så sätt får barnen ta del av ett innehåll på både sitt hemspråk och svenska. Vidare förklarar förskolepersonalen att den digitala bokläsningen är bra men att den inte ska ersätta den fysiska bokläsningen, det blir svårt att stanna och diskutera boken när man läser digitalt samt att barnen måste få klämma och känna på böckerna.

4.1.4 Bildstöd och TAKK

I resultatet framkommer det att TAKK och bildstöd används som förtydligande kommunikation med alla barnen varje dag. Intervjuszvaren visar att förskolepersonal ofta bär med sig bildstöd för att kunna ha det tillgängligt i alla situationer. Bildstödet ses som ett bra verktyg för barn och det finns tillgängligt i olika miljöer. Förskolepersonalen förklarar att bildstödet används i bland annat samlingar för att gå igenom dagen, där bilderna kan hjälpa till att hålla kvar saker i minnet. Det framkommer dock att bildstöd inte är någon universallösning och att alla barn inte tar till sig det stödet men att vissa gör det jättebra.

Har du ett kort minne, vi säger om jag säger ”nu ska vi gå och äta” sen hittar barnet massa saker efter vägen för hen kommer inte ihåg, det försvinner liksom. Men om jag då har en bild så ”ah juste jag ska gå och äta”, bilder hjälper till att hålla saker i minnet. (F5)

Intervjuszvaren visar att TAKK kan fungera som ett bra verktyg med barn som är flerspråkiga, för även om deras verbala språk inte är detsamma så kan TAKK främja en förståelse, då det är ett universellt språk.

Men det är ju också där använda bildstöd och TAKK för det blir ju, att få dom att förstå i alla fall. De språken är ju samma tänker jag, alltså bildstöd och TAKK på alla språk. Så där kan man ju förstå varandra även fast vi inte har varandras språk. (F4)

Resultatet visar även att bildstöd och TAKK är två metoder som ofta används tillsammans genom att ett tecken ofta finns på baksidan av bildstödet.

4.2 Lär miljös betydelse

En aspekt som framkommer i intervjustvaren är miljös betydelse för språkutvecklingen och förskolepersonalen nämner att miljön är den tredje pedagogen. De förklarar att de arrangerar lärmiljöer som bjuder in till samspel, exempelvis genom att inte placera bord mot en vägg utan ha det centrerat på avdelningen så barn och vuxna kan sitta tillsammans och samtala. Resultatet visar att det är viktigt med en föränderlig lärmiljö för att främja barnens språkutveckling, där lärmiljöerna bör spegla barnens intressen för att främja samspel och kommunikation mellan barnen. Det framkommer även att förskolepersonalen i sina miljöer i förskolan har bilder och ord på lådor och liknande där leksakerna finns för att barnet ska få lära sig känna igen ordbilden och få ett intresse och titta på bokstäver.

Alltså jag tänker att miljön är den tredje pedagogen, så att den är ju superviktig. Och framförallt då i språkutvecklingen så tänker jag att den, miljön ska vara så att dom får samspela med varandra. Alltså att de ser varandra när de leker så att de ska kunna prata. Kanske om man ställer ett bord så kanske man inte ställer det mot en vägg, så att de tittar in i väggen två stycken, utan då ställer man det istället så att de tittar mot varandra så har man materialet emellan, för då bjuder det ju in till samspel och språk. (F2)

Intervjustvaren visar att förskolepersonalen anser att det är viktigt att barnen ska kunna få en inblick över miljön direkt de kommer in i rummet, istället för att mötas av väggar som fungerar som avgränsningar. Förskolepersonalen hävdar att om barnen får en överblick över miljöerna så stimuleras de att sätta ord på saker istället för att stannas upp. Förskolepersonalen framhåller även vikten av miljöer som kan fungera i olika typer av språkutvecklande syfte där de nämner att det är viktigt att det även finns lugna miljöer där barnen kan varva ner. Däremot visar intervjustvaren även att arbetet med miljön handlar om att bjuda in till samspel och samtal, och inte att fokusera på lugna miljöer eller miljöer där endast två barn får vara åt gången. En annan aspekt som framkommer i intervjustvaren är att för mycket intryck kan upplevas som rörigt för vissa barn, speciellt för de barn som har svårt med språk.

Jag tror att vi försöker att planera miljöer där vi vet att det här är bra miljöer för samspel, och här kommer det vara flera barn som leker, att de blir lite tvungna att kommunicera med varandra på nåt vis, vi planerar aldrig miljöer där max två barn får vara. (F4)

Intervjustvaren visar även att det är viktigt att använda bilder i miljön för att stimulera språkutvecklingen. Förskolepersonalen förklarar att bilderna öppnar upp för samtal mellan både vuxna och barn, men även mellan barnen. Det framkommer även att de kan få hjälp av specialpedagog om det finns funderingar som handlar om barns språkutveckling. I beskrivningarna framförs att specialpedagogen kan hjälpa till genom

att tillgodose personalen med verktyg och metoder som kan stötta arbetet med bland annat språkutvecklingen.

4.3 Utmaningar med språkutvecklande arbetssätt

Resultatet visar att tidsbrist kan ses som en utmaning i att stötta barns språkutveckling. Det framkommer att det är bra med konkreta material men att det tar tid att göra i ordning, ofta längre tid än vad man tror. Resultatet visar också att det är svårt för förskolepersonal att hitta tid till att sätta sig in i ny relevant forskning då det är någonting de måste gå igenom både kreativt och kritiskt. Förskolepersonalen beskriver även att det är svårt att hitta tid till att planera språkutvecklande undervisning som speglar den kvalitet på utbildningen som de eftersträvar.

Det är ju tiden och att räcka till, och få liksom riktig kvalitet på det för det känns som man bara snuddar lite på ytan, men när det blir lite mindre barn, och det liksom, då kan man liksom gå på djupet och få den här, ge dom det dom verkligen behöver. (F2)

En annan utmaning som framkommer i resultatet är att det kan vara svårt att ett gemensamt arbetssätt mellan kollegor när det gäller språkutveckling. Det kan även vara utmanande med personalomsättningen, när det slutar och börjar ny personal kan det ta tid att komma in i en vardag där allt bara rullar på. Förskolepersonalen berättar även att de ser svårigheter med att kunna nå alla barn i kommunikationen och språket då alla barn är olika och har olika förutsättningar. Det blir en utmaning att hitta arbetssätt och metoder som kan möta alla barn.

Och även de här barnen som inte uttrycker sig, som inte tar så mycket plats, det är ju minst lika viktigt att höra de, vara med de och lära sig, ja men vad en nickning betyder, att man lär sig kroppsspråket för alla är inte lika verbala oavsett om man kan språket eller inte. Så det gäller att ta till sig hela spannet, de som inte pratar mycket och de som pratar jättemycket. (F6)

Det framkommer även att förskolepersonalen i vissa fall uppfattar att det kan vara svårt att arbeta språkutvecklande med flerspråkiga barn, då de själva inte kan kommunicera eller förstå barnets språk.

5 Analys

I detta avsnitt analyseras studiens resultat med hjälp av det sociokulturella perspektivet. De begrepp som vi använder oss av i analysen är *den proximala utvecklingszonen*, *scaffolding* samt *mediering*.

5.1 Analys av förskolepersonalens beskrivningar av språkutvecklande arbetsätt

I resultatet framkommer att förskolepersonal använder kommunikativt stöd i form av TAKK och bildstöd. Bildstödet är ett stöd som finns uppsatt i flera av förskolans olika miljöer för att barnen själva ska kunna använda sig av det på eget initiativ. Utifrån ett sociokulturellt perspektiv kan detta tolkas som scaffolding, där ett temporärt stöd finns med tills barnet erövrat kunskapen själv (Säljö, 2014). I detta fall kan både förskolepersonal och bildstöd vara ett temporärt stöd för barnen och deras kommunikation. Resultatet visar även att förskolepersonalen kan få hjälp av specialpedagoger som kan tillgodose arbetslaget med metoder och verktyg för att arbeta språkutvecklande med barn. Även detta kan förstås utifrån det sociokulturella begreppet scaffolding där stödet kan vara specialpedagog, förskolepersonal, ett verktyg eller en metod (Säljö, 2014). Resultatet visar också att förskolepersonalen använder TAKK som ett verktyg för att tydliggöra och förstärka kommunikationen med barnen. Att använda både bildstöd och TAKK kan, ur ett sociokulturellt perspektiv, tolkas som mediering. Bildstödet och TAKK används som ett verktyg med barnen för att de ska kunna samspela, kommunicera och hantera sin omvärld (Säljö, 2014).

Resultaten visar att högläsning används för att utmana och stötta barnen vidare i sin kommunikation och begreppsförståelse genom att samtala om bokens innehåll för att utvidga barnens förståelse. Ur ett sociokulturellt perspektiv kan detta liknas att arbeta med den proximala utvecklingszonen (Vygotskij, 1978). I en sådan situation är förskolepersonalen den mer kompetenta som utgår från barnets aktuella kunskapsläge, för att sedan hjälpa barnet nå en ny förståelse (Vygotskij, 1978). Att låta barnen ta del av högläsning och att samtala med boken som utgångspunkt kan även relateras till det sociokulturella perspektivet, att kunskap skapas när människor samspelar med varandra där dialogen fungerar som ett meningsskapande verktyg. Samspelet som främjar förståelse kan ske i olika kontexter, bland annat när barnet får lyssna till röster eller texter (Vygotskij, 2001). Studiens resultat visar att förskolepersonalen ofta delar in barnen i grupper efter intressen och språk vilket även detta kan relateras till det sociokulturella perspektivet. Att dela in barnen efter vilket modersmål de har hemma kan utifrån den proximala utvecklingszonen ses som ett sätt att utmana de barnen som ännu inte talar språket fullt ut, med hjälp av någon eller några barn som talar samma språk men på en nivå högre.

Resultatet visar att miljön har betydelse för barns språkutveckling där barnen ska kunna mötas i sociala sammanhang, i stället för att miljöerna uppmanar till ensamlek. Miljöns betydelse för barns språkutveckling kan relateras till det Säljö (2014) skriver att språk och tänkande sker i det sociala samspelet. Utifrån ett sociokulturellt perspektiv kan detta liknas med hur barnet måste få chans till sociala interaktioner för att kunna utvecklas inom språket och tänkandet (Vygotskij, 2001). Det är i samspel med andra som kunskap

och jaget konstrueras hos den enskilda individen (Säljö, 2014). I resultatet framkommer också att språket är ett viktigt redskap och att ett expansivt språk är viktigt för att benämna olika begrepp. Detta är ett arbetssätt som kan förstås utifrån det sociokulturella perspektivet där det beskrivs att språket agerar som ett verktyg för att kommunikationen ska kunna bidra med ny kunskap hos barnen. Dels genom att benämna saker i sig vilket utvecklar barnets språk och uppfattningar om omvärlden, dels genom att detta bidrar till att utveckla barnets kognitiva och intellektuella process (Säljö, 2014).

5.2 Analys av förskolepersonalens beskrivningar med svårigheter i arbetet med att stötta barns språkutveckling

Resultatet visar att tidsbrist och att kunna stötta varje barn utifrån deras behov är förekommande utmaningar i arbetet med språkutveckling. Detta kan utifrån det sociokulturella perspektivet tolkas som att det blir svårt att utmana barnen i den proximala utvecklingszonen. Den proximala utvecklingszonen handlar om att pedagoger har kunskap om vart barnet befinner sig kunskapsmässigt här och nu för att kunna anpassa utbildningen efter barnets utveckling (Vygotskij, 1978). Vår tolkning utifrån det sociokulturella perspektivet är att det kan bli svårt att utmana och stötta barnen i språkutvecklingen om tid för planering, uppföljning och relationsskapande inte finns. Dessa utmaningar kan även ge konsekvenser för i vilken utsträckning och i vilka sammanhang som förskolepersonal kan stötta barnen utifrån deras behov. Detta kan relateras till det sociokulturella perspektivet och de tillhörande begreppen mediering och scaffolding, vilket innebär att en mer erfaren person eller ett fysiskt ting finns med som stöd för att guida barnet (Säljö, 2014).

6 Diskussion

Rubrikerna under detta avsnitt är *resultatdiskussion* där studiens resultat diskuteras i relation till den tidigare forskningen och förskolans styrdokument. Därefter presenteras *metoddiskussion* där den kvalitativa metoden diskuteras, sedan presenteras studiens *slutsats* följt av *pedagogisk relevans* och slutligen *förslag till fortsatt forskning*.

6.1 Resultatdiskussion

Syftet med denna studie var att utveckla kunskaper om hur förskolepersonal arbetar för att stötta barns språkutveckling i förskolan, oavsett vad barnen har för kommunikativa behov. För att kunna genomföra studien utformades två frågeställningar som kunde svara mot detta. Studiens resultat visade flera likheter med den tidigare forskning som vi tagit del av.

6.1.1 Förskolepersonalens arbete med att stötta barnen i språkutvecklingen

I likhet med tidigare studier (Binger & Light, 2006; Norling, 2015; Trudeau m.fl., 2003) visar resultaten att kommunikativt stöd används för att förstärka den verbala kommunikationen. Vårt resultat visar även att förskolepersonal använder stödtecken som en användbar metod för barns språkutveckling, vilket även tidigare studier (Norling, 2015) visar. Dock framkommer det även i vårt resultat att bildstöd inte är någon universallösning som alltid fungerar med alla barn. Utifrån detta ser vi att arbetet med barns språkutveckling kan vara väldigt komplext och att det handlar om att vara lyhörd och öppen för olika metoder och inte endast låsa sig vid en. Detta kan även relateras till Lpfö18 (Skolverket, 2018) där det står att förskolan ska arbeta för att stimulera och ta tillvara på barns intresse och nyfikenhet att kommunicera på olika sätt.

Resultatet visar att högläsningen ses som en användbar metod för barns språkutveckling om det sker i ett samspel där barnen får vara delaktiga, vilket även framkommer i tidigare forskning (Brodin & Renblad, 2020; Svensson, 2012; Weadman m.fl., 2021). En viktig aspekt som Svensson (2012) lyfter är att högläsning kan begränsa barns språkutveckling, och det är förskolepersonalens förhållningssätt som har betydelse för om högläsningen är språkutvecklande eller inte. Utifrån detta tänker vi att högläsningen kan vara en språkutvecklande metod, men att högläsningen i sig inte är bidragande för huruvida barnen utvecklar sitt ordförråd eller språket. Vi ser att bokläsningen kan skapa möjlighet för samtal med barnen där de får chans att möta nya begrepp vilket även tidigare forskning (Norling, 2015) visar, men att det är förskolepersonalens ansvar att välja syftet med bokläsningen vilket har betydelse för vad barnen kan få ut av det. Resultatet visar även att barn måste få klämma och känna på böckerna för att kunna bilda sig en egen uppfattning om böcker, och i linje med detta visar tidigare forskning (Svensson, 2012) att böcker kan uppfattas som tråkiga om de endast läses från pärm till pärm. Detta kan innebära att böcker bör få upplevas på det sättet som barnet själv finner intressant för att skapa ett intresse för bilder och det skrivna språket. Utifrån detta tänker vi att högläsningen inte alltid behöver ske i ett språkutvecklande syfte då barnen kan vara intresserade av att ta del av böcker på olika sätt, men att det är viktigt att som förskolepersonal ha en medvetenhet vid användningen av högläsning som språkutvecklande verktyg.

Vårt resultat visar även att förskolepersonal använder sig av olika verktyg i arbetet med de flerspråkiga barnen, där digital bokläsning och pennor som kan översätta till olika språk lyftes som verktyg som kan låta barnen ta del av deras modersmål och det svenska språket parallellt med varandra. Detta kan relateras till det som Fredriksson och Lindgren Eneflo (2019) beskriver, att olika strategier kan användas för att stimulera barns flerspråkighet. De lyfter att verktyg som bland annat PenPal, vilket är pennor som kan översätta till olika språk, och böcker är viktiga just för att låta barnen höra och se sitt

modersmål när förskolepersonalen själva inte kan barnens språk. Vi kan därför se vikten av att använda sig av olika verktyg och strategier för att flerspråkiga barn faktiskt ska få möjlighet till att utvecklas inom alla sina språk, och att förskolepersonalen bör ha ett förhållningssätt som är lösningsorienterat där barnets behov är i fokus.

I likhet med Björk-Willén m.fl. (2018) och Norling (2015) är upprepning en metod som förskolepersonalen i vår studie använder sig av. Det framkommer även i vårt resultat att förskolepersonalen inte tillrättavisar barnet om barnet uttalar ett ord på fel sätt, utan i stället upprepar de meningarna men det rätta ordet, vilket även Weadman m.fl. (2021) lyfter är ett viktigt tillvägagångssätt för att främja språkutvecklingen. Liknande beskriver även Norling (2015) att benämna begrepp i de vardagliga situationerna kan resultera i att barnen själva kan börja använda de begreppen. Utifrån detta ser vi att tillrättavisning kan påverka barnets självkänsla negativt, vilket i sin tur kan leda till en osäkerhet i kommunikation och språk. Vidare ser vi att genom att endast benämna det rätta ordet får barnen tillgång till ett bredare ordförråd som kan ge dem förutsättningar för att utveckla sitt språk.

Resultat visar att förskolepersonalen utgår från en medvetenhet vid utformandet av lärmiljöer för att skapa möjligheter för interaktion och kommunikation mellan barnen, vilket även återfinns i tidigare studier (Weadman m.fl., 2021). I linje med detta beskriver Eriksson Bergström (2013) att den fysiska miljös utformning har betydelse för barns möjligheter till samspel och lek. Utifrån detta kan vi se att en medvetenhet hos förskolepersonalen är av vikt för att kunna skapa situationer där barnen får mötas i en gemenskap som kan främja språkutvecklingen på deras villkor. Vi tolkar det som att när barn kan mötas i olika miljöer och aktiviteter som bjuder in till samspel så kan deras vilja att kommunicera med varandra stimuleras.

6.1.2 Utmaningar i arbetet med språkutveckling

Resultatet visar att tidsbristen uppfattas som en utmaning med att stötta barnen i deras språkutveckling. Detta var inte en aspekt som den tidigare forskningen berörde, däremot skriver Almegård (2020) och Larsson m.fl. (2020) om liknande utmaningar. Om lärare inte får tid till kompetensutveckling och planering så påverkas kvaliteten i förskolans utbildning (Larsson m.fl., 2020). Almegård (2020) lyfter högläsningen som ett språkutvecklande arbetssätt och beskriver att lärare måste få möjlighet till planering av den aktiviteten för att den ska kunna ske i ett språkutvecklande syfte.

Förskolepersonalens uppfattning om tidsbristen skulle kunna påverka i vilken utsträckning ett planerat arbete relaterat till språkutveckling påbörjas, om det inte finns tid till att slutföra eller följa upp arbetet. Vi tänker att om inte tiden finns till att planera och följa upp hur vi inom förskolan ska stötta det enskilda barnet i deras språkutveckling så kan kvaliteten på utbildningen påverkas, vilket kan ge konsekvenser för vilka förutsättningar barnen får till lärande och utveckling.

Studiens resultat visar i likhet med tidigare forskning (Fredriksson & Lindgren Eneflo, 2019) att förskolepersonal kan uppleva svårigheter med att arbeta språkutvecklande med flerspråkiga barn, främst om förskolepersonalen själv inte kan prata eller förstå barnens olika språk. Detta kan ses indikera på att förskolepersonal inom förskolan behöver få tillgång till bredare kunskaper om hur de ska arbeta för att på bästa sätt kunna bemöta och utmana barn som pratar flera språk. Vi ser att det är viktigt att kunna känna en självsäkerhet i att arbeta med att stötta barns språkutveckling för att vi ska kunna följa det som står i läroplanen för förskolan och skollagen, där det framhålls att barn med annat modersmål än svenska ska få möjlighet att utveckla alla sina språk parallellt med varandra (Lpfö18, 2018; SFS 2010:800, kap. 8 §10). Avslutningsvis visar studiens resultat att bildstöd och TAKK är fungerande metoder för att nå fram till de flerspråkiga barnen då detta ses som ett kommunikationssätt där alla kan förstå varandra, oavsett vad barnet har för modersmål. Liknande framkommer i Norlings (2015) studie, där stödtecken beskrivs vara ett gemensamt språk oavsett barnets förutsättningar. Utifrån detta ser vi att tydliggörande kommunikation kan vara användbart i arbetet med flerspråkiga barn för att kunna skapa ett gemensamt språk där en förståelse och språkutveckling kan främjas trots att den verbala kommunikationen inte finns. Det kan ses som att det gäller att använda olika metoder när det kommer till kommunikationen med de flerspråkiga barnen. I det här fallet handlar det om att använda sig av stödtecken som bidrar till en form av kommunikation och förståelse som utan stödtecken inte hade existerat.

6.2 Metoddiskussion

Vi valde att använda oss av en kvalitativ metod med semistrukturerade intervjuer till denna studie. Semistrukturerade intervjuer innebär att vi har utgått från bestämda frågor med möjlighet att ställa följdfrågor (Denscombe, 2018). Vi ansåg att semistrukturerade intervjuer var den metod som bäst kunde svara mot våra frågeställningar, då vi var intresserade av att ta del av förskolepersonalens tankar och åsikter inom ämnet språkutveckling.

Vi valde att inte delge informanterna våra förutbestämda intervjufrågor för att vi ville ha så transparenta och ärliga svar som möjligt. I vissa fall upplevde vi att detta resulterade i att informanterna inte visste hur de skulle svara på frågorna, och att vi fick förtydliga vår fråga ytterligare för att kunna få ett svar. Däremot upplevde vi att detta val genererade i ärliga svar och intressant innehåll då informanterna inte kunnat formulera sig i förväg. Med facit i hand hade vi utfört en pilotstudie där vi ställt intervjufrågorna till annan förskolepersonal som inte skulle vara en del av denna studie, för att se hur de svarar på frågorna och om de är tydliga. Vi märkte under intervjuernas gång att vi blev mer bekväma och växte in i rollen ju fler intervjuer vi gjorde. De första intervjuerna vi gjorde var runt 15 minuter medan de sista intervjuerna vi gjorde var runt 40 minuter. Detta kan

ha påverkat resultatet i vår studie då några intervjuer blev mer utvecklade med hjälp av våra följdfrågor och funderingar vi fick med oss från tidigare intervjuer. Vi ser att semistrukturerade intervjuer var en fördel för vårt arbete då vi efter varje intervju fick nya tankar och gav oss utvecklingsmöjligheter att ta med oss till nästkommande intervjuer (Denscombe, 2018). Efter genomförda intervjuer såg vi att svaren blev relativt lika, dock ibland med huvudfokus på olika saker. Detta kan bero på att vi utgick från bekvämlighetsurvalet (Denscombe, 2018) och utförde alla våra intervjuer i samma kommun där vissa av förskolepersonalen har samma rektor och därför arbetar på liknande sätt. Hade vi utfört intervjuerna i olika kommuner hade resultatet eventuellt sett annorlunda ut.

Vi intervjuade två barnskötare och sex förskollärare då vi inte fick kontakt med flera intresserade barnskötare. Detta är ännu en aspekt som kan ha påverkat studiens resultat, då barnskötare och förskollärare är olika professioner med olika utbildningar. Däremot upplevde vi ingen större skillnad på hur informanterna med olika utbildningar svarade på våra frågor. Intervjuerna valde vi att göra på varje informants arbetsplats för att det skulle bli så avslappnat som möjligt samt att det är enklare att vara lyhörd för informanternas känslor och läsa av tystnaden vid personligt möte. Vi valde att spela in intervjuerna för att sedan transkribera det insamlade datamaterialet. Att spela in intervjun var fördelaktigt för att inte glömma något som sades, vilket kan resultera i att innehåll förvrängs eller uppfattas på fel sätt (Denscombe, 2018). Inför varje intervju var vi även noga med att fråga alla informanter om de tagit del av vårt missivbrev, vilket alla svarade att de hade. Där fanns det bland annat information om att intervjuerna skulle spelas in. Vi anser att detta bidrog till att alla var bekväma med faktumet att intervjun spelades in, vilket var en fördel för att kunna behålla den avslappnade stämningen under hela intervjun.

Vi upplevde transkriberingen som värdefull i vårt arbete då vi lättare kom i kontakt datamaterialet som samlades in och vi kunde med hjälp av färgkodning enkelt se likheter och skillnader mellan intervjuerna. Färgkodningen underlättade arbetet med att synliggöra vilka teman vi kunde använda i vår studie. Dock tog transkriberingen väldigt lång tid och vi lade ner många timmar på att få ner det inspelade materialet i text. Det var ibland svårt att höra vad som sades i inspelningarna och informanterna pratade ofta i ofullständiga meningar samt använde sig av kroppsspråk vilket var svårt att få ner i text. Trots att det var tidskrävande ser vi det som en värdefull metod då alternativet hade varit att gå igenom ljudinspelningarna parallellt med skrivandet av studien (Denscombe, 2018).

6.3 Slutsats

Studiens resultat visar att det finns olika tillvägagångssätt för att utmana och stötta barns språkutveckling, och att förskolepersonalen ser tidsbristen som en utmaning.

Slutsatsen visar att arbetet med barns språkutveckling är komplext och det finns inget facit på hur vi ska arbeta språkutvecklande med barn i förskolan. Det handlar om att förskolepersonalen behöver få rätt förutsättningar till planering och utvärdering av arbetet, samt att kunna se till varje barns individuella behov och förutsättningar. Bristen på tid kan ge konsekvenser som påverkar i vilken utsträckning förskolepersonalen kan möta det enskilda barnet i deras kommunikativa behov.

6.4 Pedagogisk relevans

Studien är relevant för förskolepersonal då förskolans utbildning ska anpassas utifrån barns olika förutsättningar och behov (Skolverket, 2018). Samtidigt är språk och kommunikation en central del i våra liv, oavsett om det sker verbalt eller icke-verbalt. I och med den mängd olika språk och kulturer som idag finns inom förskolans utbildning behöver förskolepersonal ha kunskap om hur de ska arbeta språkutvecklande med barn i förskolan, samt rätt förutsättningar för att utforma ett språkutvecklande arbete. Förskolan har ett stort ansvar över att barnen får möjlighet till att stimuleras inom språkutvecklingen, samtidigt som förskolan ska uppmuntra barnen att kommunicera på olika sätt (Skolverket, 2018). Studien bidrar med kunskap om olika språkutvecklande arbetsätt, och en förståelse för olika utmaningar som finns inom språkutvecklingsarbetet. Genom studien synliggörs vikten av ett språkutvecklande arbete för barn i förskolan.

6.5 Förslag till fortsatt forskning

Studiens deltagare arbetar i samma kommun och vi upplevde att vi fick ganska liknande svar på våra intervjufrågor. Ett alternativ hade därför varit att intervjua förskolepersonal som arbetar i olika kommuner för att eventuellt kunna få ett mer nyanserat resultat. Vi hade även kunnat använda oss av en kvantitativ metod istället för en kvalitativ, för att få fler deltagande som kan bidra till en större helhetsbild av det språkutvecklande arbetet. Observationer skulle kunna användas som en kompletterande metod för att observera hur förskolepersonal går till väga för att stötta barns språkutveckling på förskola

Referenser

- Almegård, M. (2020, 8 april). Forskning: Därför är högläsning så viktigt. *Vi Lärare*.
<https://www.vilarare.se/forskolan/forskning/las-med-barnen-och-se-dem-vaxa/>
- Binger, & Light, J. (2006). Demographics of Preschoolers Who Require AAC. *Language, Speech & Hearing Services in Schools*, 37(3), 200–208.
[https://doi.org/10.1044/0161-1461\(2006/022\)](https://doi.org/10.1044/0161-1461(2006/022))
- Björk-Willen, P., Pramling, N. & Simonsson, M. (2018). Språkundervisning i förskolan: Teoretiska principer och empiriska exempel. *Norsk senter for barneforskning*, (3-4), 39-57. <https://doi.org/10.5324/barn.v36i3-4.2896>
- Brodin, J., & Renblad, K. (2020). Improvement of preschool children's speech and language skills. *Early Child Development and Care*, 190(14), 2205–2213.
<https://doi.org/10.1080/03004430.2018.1564917>
- Denscome, M. (2018). *Forskningshandboken – För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna* (3 uppl.). Studentlitteratur.
- Doverborg, E., Pramling, N. & Pramling Samuelsson, I. (2019). *Att undervisa barn i förskolan*. (2 uppl.). Liber.
- Engdahl, I., Ärlemalm-Hagsér, E. (2020). Språk. I I. Engdahl., E. Ärlemalm-Hagsér (Red.), *Att bli förskollärare* (2 uppl., s. 219-250). Liber.
- Eriksson Bergström, S. (2013). *Rum, barn och pedagoger: om möjligheter och begränsningar i förskolans fysiska miljö*. (Akademiska avhandlingar vid Pedagogiska institutionen, Umeå universitet, ISSN 0281-6768 ; 104) [Doktorsavhandling, Umeå universitet]. DiVA:
<https://www.divaportal.org/smash/get/diva2:613213/FULLTEXT01.pdf>
- Fredriksson, M., & Lindgren Eneflo, E. (2019). Man blir lite osäker på om man gör rätt» – En studie om pedagogers arbete med flerspråkighet i förskolan. *Nordisk barnehageforskning*, 18(1). <https://doi.org/10.7577/nbf.3080>
- Lindö, R. (2018). *Det tidiga språkbudet* (1 uppl.). Studentlitteratur.
- Mellgren, E., Larsson, J., Nasiopoulou, P., Sheridan, S. & Williams, P. (2020, 10 november). Förskolans organisation avgörande för barnens språkutveckling.

Göteborgs-Posten. <https://www.gp.se/debatt/f%C3%B6rskolans-organisation-avg%C3%B6rande-f%C3%B6r-barnens-spr%C3%A5kutveckling-1.36800162>

Mihai, A. (2021). Teacher–Child Interactions that Target Vocabulary Development in Two Preschool Classrooms: A Conversation Analytic Approach. *International Journal of Early Childhood*, 53(3), 279–296. <https://doi.org/10.1007/s13158-021-00296-6>

Norling, M. (2015). *Förskolan - en arena för social språkmiljö och språkliga processer*. (Mälardalen University Press Publications 173) [Doktorsavhandling, Mälardalens högskola, Akademin för utbildning, kultur och kommunikation]. DiVA: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:783021/FULLTEXT02.pdf>

Norling, M. (2019). En studie om hur förskollärare och lärare resonerar om undervisningens innehåll i relation till barns språk-, läs- och skrivutveckling i förskola och förskoleklass. *Nordisk Barnehageforskning*, 18(1), 2-16. <https://doi.org/10.7577/nbf.2958>

SFS 2010:800. *Skollag*. Utbildningsdepartementet.

Skolverket. (1998). *Läroplan för förskolan: Lpfö98*. https://www.alvesta.se/contentassets/9a969ba661f9400786c3eb62a9febfe2/file_281.pdf

Skolverket. (2018). *Läroplan för förskolan: Lpfö18*. <https://www.skolverket.se/undervisning/forskolan/laroplan-for-forskolan/laroplan-lpfo-18-for-forskolan>

Specialpedagogiska skolmyndigheten. (2020). *Bilder som kommunikation*. <https://www.spsm.se/stod/specialpedagogiskt-stod/sprak-och-kommunikation/alternativ-och-kompletterande-kommunikation/grafisk-akk/bilder>

Specialpedagogiska skolmyndigheten. (2022). *Moment 1: Vad är Alternativ och kompletterande kommunikation (AKK)?* <https://www.spsm.se/studiepaket-akk/moment-1---vad-ar-alternativ-och-kompletterande-kommunikation-akk/>

Specialpedagogiska skolmyndigheten. (2023). *Tecken som AKK*. <https://www.spsm.se/stod/specialpedagogiskt-stod/sprak-och-kommunikation/alternativ-och-kompletterande-kommunikation/manuell-och-kroppsnara-akk2/tecken-som-akk/>

Svensson, A-K. (2005). *Språkglädje* (2 uppl.). Studentlitteratur.

- Svensson, A.-K. (2012). Med alla barn i fokus: om förskolans roll i flerspråkiga barns språkutveckling. *Paideia*, 4, 29–37.
<http://hb.divaportal.org/smash/get/diva2:869525/FULLTEXT01.pdf>
- Säljö, R. (2014). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. (3 uppl.). Studentlitteratur.
- Tonér, S. (2016). *Tecken - ett verktyg för ökad kommunikation* (1 uppl.). Natur och kultur.
- Trudeau, N. Cleave, P. L., & Woelk, E. J. (2003). Using augmentative and alternative communication approaches to promote participation of preschoolers during book reading: a pilot study. *Child Language Teaching and Therapy*, 19(2), 181-210.
<http://doi.org/10.1191/0265659003ct2500a>
- Unicef Sverige. (2018). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*.
<https://unicef.se/rapporter-och-publikationer/barnkonventionen>
- Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Vetenskapsrådet.
- Vygotskiï, L. S. (Lev S., & Cole, M. (1978). *Mind in society : the development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
<https://ebookcentral.proquest.com/lib/malardalenebooks/reader.action?docID=3301299>
- Vygotskij, L. S. (2001). *Tänkande och språk*. Daidalos.
- Weadman, T., Serry, T., & Snow, P. C. (2023). The oral language and emergent literacy skills of preschoolers: Early childhood teachers' self-reported role, knowledge and confidence. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 58(1), 154–168. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.12777>

Bilagor

Bilaga 1 - Missivbrev

Studentuppsats om pedagogers syn på språkutvecklande arbetssätt.

Vi är två studenter som heter Alice Karlstedt och Sofia Magnusson och vi läser termin sju på förskolläraryrket vid Mälardalens Universitet i Västerås. Syftet med studien är att undersöka hur pedagoger arbetar för att främja barns språkutveckling.

Detta är en förfrågan om deltagande i vår undersökning.

Dina erfarenheter och tankar om barns språkutveckling är värdefulla för oss och därför vill vi intervjua dig. Vi kommer att genomföra personliga intervjuer där vi utgår från bestämda frågor där du som respondent får chans till att berätta dina erfarenheter och tankar om detta område. Intervjun kommer att ske på din arbetsplats. Tidsåtgång för intervjuerna är 30-40 minuter och vi förväntar oss att du avsätter den tiden för att delta.

Studien kommer att samla in och dokumentera personuppgifter via röstinspelning som sedan kommer att transkriberas. För att säkerställa korrekt lagring och användning av uppgifterna kommer informationen att skyddas så att obehöriga inte kan ta del av dem. Data förvaras på lösenordsskyddade datorer. Personuppgifter kommer att kodas vilket innebär att de inte kan kopplas direkt till dig som person. Efter avslutat projekt kommer personuppgifterna att raderas.

Enligt GDPR har du rätt att kostnadsfritt ta del av de uppgifter om dig som hanteras i projektet, och vid behov få eventuella fel rättade. Om du vill ta del av uppgifterna ska du kontakta Alice Karlstedt eller Sofia Magnusson, se kontaktuppgifter nedan. Den rättsliga grunden för behandling av personuppgifter är samtycke.

Du kan också begära att uppgifter om dig raderas samt att behandlingen av dina personuppgifter begränsas. Om du är missnöjd med hur personuppgifter behandlas har du rätt att lämna in klagomål till Integritetsskyddsmyndigheten.

Personuppgiftsansvarig är Mälardalens universitet, Anne Lillvist, kursansvarig för kursen PEA098.

Ditt deltagande i undersökningen är helt frivilligt. Du har rätten att när som helst under datainsamlingen avbryta ditt deltagande utan närmare motivering och utan några negativa konsekvenser för dig. Undersökningen kommer presenteras i form av en uppsats vid Mälardalens universitet som i sin slutversion läggs ut på databasen DiVA.

Ort: Köping

Datum: 29 mars 2023

Kontaktuppgifter studenter:

Sofia Magnusson

Telefon: 076-xxx xx xx

E-post: smn20001@student.mdu.se

Alice Karlstedt

Telefon: 073-xxx xx xx

E-post: akt20001@student.mdu.se

Kontaktuppgifter handledare:

Benita Berg

Telefon: 021-xx xx xx

E-post: benita.berg@mdu.se

Bilaga 2 - Intervjufrågor

Hur länge har du arbetat inom förskolan?

Vad har du för utbildning?

Hur arbetar du för att stötta och utmana barns språkutveckling?

Hur ser du på miljöns betydelse för barns språkutveckling?

Hur arbetar ni för att alla barn, oavsett språkliga förutsättningar, ska kunna utveckla sina kommunikativa förmågor?

Vilka erfarenheter har du för att kunna möta barn som är i behov av kommunikativt stöd?

Har du någon erfarenhet av olika typer av kommunikativt stöd?

- Vilka då?
- Hur har du fått dessa kunskaper?
- Är det någon metod eller verktyg du skulle vilja få kunskap om?

Vad ser du för utmaningar i arbetet med språkutveckling?

Är det någonting mer du vill tillägga?